

Naalakkersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa

(Naalakkersuisut Siulittaasuat)

Aallaqqaasiut

Inatsisartuni qinigaaffiup qiteqquteriilaarnerani ukiakkut ataatsimiinnerup aallartinnerani Naalakkersuisut sinnerlugit tikilluaqquneqarnitsinnut qujallunga oqaatigissavara ataatsimiinnissaq manna qilanaarisimagatsigu, aammalu annertuumik piareersaatnik suliaqarfigisimallugu.

Piareersaataasimasulli annertunerusumik oqaaseqarfigitinnagit qaammatini qaangiuttuni pisimasut nuannersut, alianartut tupannarsinnaasullu siulliullugit oqaaseqarfigissavakka.

Siullermik ippassaq Folketingimut qinersineq. Pisarnertut pissanganartumik qineqqusaartoqarlunilu ulloq qinersiviusoq nuannersumik ingerlavoq.

Qinigaasut pilluaquakka – neriulluarfigaatsigit, sulilluarnissassinnik suleqatigiilluarnissassinnillu kissaappatsigit – neriulluta nunatsinnut sinniisuulluassasusi. Naalakkersuisuni suleqatiginissassinnut qilanaarpugut.

Aamma Danmarkimi naalakkersuisunngortussat soorunami suleqatiginissaannut qilanaarpugut. Naalakkersuisunngortut piaartumik attaveqarfigissavagut.

Ataqqinartorsuaq Dronning Margrethe Aappaat uialu Prins Henrik aasaq manna nunatta kitaata sineriaa tamakkiusavillugu tikeraarlutik angalaarput, nuannisaarfigilluakkaminnik nunatsinnilu innuttaasunit pisarnertut alutorsaatigineqartumik. Ilaqutariit Kunngikkormiut nunatsinniikulanermikkut nunatsinnik pitsaasumik nittarsaasseqataasarnerat qujamasuutigaarput.

Periarfissaq manna iluatsillugu Ataqqinartorsuup Dronningip uiatalu aasaq tikeraarsimanerminnut inuiannut kalaallinut inunnullu naapitaminnut tamanut qujassutaat apuuppara. Uangalu aamma

angalaqativut allat tamaasa sinnerlugit nunaqqatitsinnit inussiarnersumik kissalaartumillu kiinnerfigineqartarnitsinnut qamannga qujarusuppunga.

Piffissamili qaangiuttumi aamma aalaterneqaataasunik maani nunatsinni, pingaartumillu nunarsuatta sinnerani, pisoqartarpoq imaaliallaannaq qaangeruminaatsunik.

Inatsisartuni siulittaasutta Norgemi aasaq manna pisimasut alianartut eqqaareerpai Naalackersuisuniillu misiginneqataanerput Norgemi inuiaqatigiinnut naalackersuisunullu aasaq apuupparput.

Nunarsuarmioqatigiinnut tamanut ulloq septemberip 11-at USA-mi amiilaarnartumik pisoqarfiusoq eqqaamasassanngornikuuvoq. Qanittukkut ukiut qulit qaangiunneranni eqqaasinneqaqqippugut nunarsuarmi pissutsit allanngoriartupiloernerannik, aammalu siunissatta ilaanni qanoq nalorninartigisarneranik. Neriunniarta nunarsuarmioqatigiisugut eqqisseqatigiilluta inuusinnaalerumaarluta aaqqiagiinnginnerillu toqoraanertaqanngitsumik qaangerniarneqartassasut.

Neriunarporli Afrikap avannaani Kangianilu Qiterlermi ”araberit nunaanni upernaq” nalliummat. Inuiaat naalackersuinikkut naqisimaneqarumajunnaarlutik ersiortitsinerlu tunngavigalugu aqunneqarumajunnaarlutik pikitsitsinerisigut nunat mumisitsiffiusut demokrati tunngavigalugu ingerlatsilernissaminnut periarfissarsiorput.

Taamatut naatsumik eqqaajumasakka oqaatigisinnarlugit nunatsinni naalackersuinikkut pissutsit Naalackersuisunilu pilersaarutivut tikissavakka.

Ukioq naalackersuinikkut suliffiusoq qaangiuttoq

Ukioq naalackersuinikkut suliffiusoq qaangiuttoq kingumut qiviarutsigu pissutsit arlallit erseqqissaatigisariaqarput maani Inatsisartuni inuiaqatigiinnilu oqallittarnissatsinnut annertuumik pingaaruteqartussaammata.

Qitiulluinnartutut taaneqartariaqarpoq nunatta aningaasaqarniarnerata patajaannerulersimanera. Pisortat aningaasarsiornerat oqimaaqatigiisutut inissisimalersimavoq Nunattalu Karsia akiitsugaqarfiorpiarani. Taamaasilluta siunissaq ungasissoq isigalugu atugarissaarnerulernissatta qulakkeernissaanut unammillernartunik aaqqiiniarnitsinni aallaavigissaarnerulerpugut.

Nunatta aningaasaqarniarnerata siuriaallannera imartatsinni uuliamik ujarlernerit nassatarisaannik ingerlatarineqartunik ilaatigut patsiseqarpoq. Tamanna Nunatta Karsiani kommuninilu ingerlataqarfiusuni akileraarutitigut isertitat amerliartornerisigut toqqaannartumik takuneqarsinnaavoq.

Tamatuma saniatigut nunarsuarmi aalisakkat raajallu akii pitsaanerujartorput, kiisalu nipisat suaat qaqtigoortumik akigissaarlutik. Tamakku tamaasa ataatsimut katikkaanni aalisartut piniartullu isertitaqarnerat qaffariarsimavoq, tamannalumi nuannaarutissaavoq.

Taamatut nunatta aningaasarsiornerata ilorraap tungaanut ineriartornissaa Naalakkersuisuni malartaaserluta malersortuassavarput pisortat aningaasarsiornerat qulakkeerumallugu, siumukarnerli tamanna qajannartuuvoq. Uuliamik ujarlernerit aappaagu nanginnissaat aammalu aalisakkat tunisassiatta nunarsuarmi akigissaarnerisa ingerlaannarnissaat qulakkeerneqarsinnaanngillat. Taamaattumik akisussaassuseqartumik aningaasarsiornikkut politikkerisarput ingerlatiinnassavarput siunissaq ungasinnerusoq isigalugu pisortat aningaasarsiornerat oqimaaqatigiissoq siunnerfigalugu. Taamaasiorluta ukiuni kingullerni marlunni uuliamik ujarlernerit ukiut tamaasa pisartut isumalluutiginnikkaluarlugit aningaasaqarniarnerput aqqissuutissavarput.

Piffissami qaangiuttumi pisimasut akornanni erseqqissaatigerusutara tigussaannerusoq tassaavoq nunatta inuussutissatigut imminut pilersornerata siuariartorfiunera. Nunatta pissarititaanik inuussutissanik nammineerluta tunisassiatsinnik nioqquteqarneq malunnartumik siuariartorfiuvoq. Savaatillit niuertullu suleqatigiilluarnermikkut maligassiuinerat nuannaarutissaavoq, taamaaqataanillu sinerissap qanittuani piniartut aalisartullu pilersuisut tunisassioortullu qujassuteqarfigerusuppakka.

Ukiumi naatsorsuiffiusumi qaangiuttumi ingerlatseqatigiiffiit pisortanit pigineqartut amerlanerpaartaasa sinneqartoornat tamanit arajutsineqarunannngikkaluartoq aamma eqqaanngitsoorumanngilara. Tamanna maluginiagassaavoq pissutigalugu suliffeqarfiit minnerit ukiuni qaangiuttuni akiliisinnaajunnaartarnerat atuussimammat.

Suliffeqarfiit namminersortut aammalu ingerlatseqatigiiffiit pisortanit pigineqartut ilaasa uuliasiornermit isertitsilluartalernerat aamma tusarluarnartuuvoq.

Iluanaarutit suulluunniit soorunami qujamasuutigisariaqarpagut, inuilli avatangiisillu aningaasanit pingaarnarujussuupput. Tassunga atatillugu nalunaarutigisinnaavara avatangiisinut tunngassuteqartut maanna Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfiup ataani nakkutigineqartut Nunamut namminermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfimmit akisussaaffigineqalernissaat sulissutigalugu aallartikkatsigu.

Kiisalu nunat tamat akornanni pissutsinut tunngatillugu erseqqissaatigerusuppara Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sulinerup malunnartumik nukittorsarneqarnera.

Issittumi nunanut allanut ministerit maani Nuummi majimi ataatsimiimmata isumaqatigiissut ataaseq atsioqataaffigaarput, tassa Issittumi ujaasineq annaassiniarnerlu pillugit isumaqatigiissut. Taanna takussutissaavoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit ilumut naatsorsuutigineqarnerulernerannut, minnerunngitsumillu Siunnersuisoqatigiit nunat tamat akornanni suleqatigiinnermi qitiulersimanagerannut takussutissaalluni.

Siamasissumik suleqatigiinneq oqariartuutit pingaarnersaraat

Akilerartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap aamma Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaat qiteralugit Inatsisartuni naalackersuinikkut siamasissumik suleqatigiittoqarnissaa aammalu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu qanimut peqatigiinnissaat aatsaat taama atorfissaqartigilerpoq.

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit 2010-mi nalunaarusiaanni uppernarsarneqarpoq siunissaq ungasinnerusooq isigalugu pisortat aningaasaqarniarnerat oqimaaqatigiisooq qulakkiissagutsigu immikkut unammilligassaqartugut. Politikeritut akisussaassuseqartutut pissusilersussagutta tamanna tusaanngitsuusaarsinnaanngilarput. Nunarsuup sinneranut qiviarutta paasinarluinnarpoq aningaasaqarniarnerup qajannaatsup pilersinnissaa sooq taama pingaaruteqartigisooq.

Ilisimaaraarput naalagaaffiup tapiissutaanik isumalluuteqanngikkaluarutta akilerarutit allannngortinnagit ullumikkut pisortat ingerlataat affaa missiliuinnarlugu amerlassuseqassagaluartut – tamanna pillugu atugarissaarnerup akikilliarunngitsup attatiinnarnissaanut akissaqarumalluta

maannangaaq sukaterinerusariaqarpugut. Taamaattumik pingaaruteqarluinnarpoq sapinngisamik inuit amerlanerpaat pitsaasunik akissarsiorfiusunik suliffeqalernissaat, aammalu inuit pisortanit ikiorsiissutininik pinngitsuuisinnaanngitsut sapinngisamik ikilisinnissaat.

Maanna ataatsimiinnerup ingerlanerani nassuiaatit arlalissuit oqallisigisussaavagut ataatsimut katikkaanni tamatta kissaatigisatsitut siunissami atugarissaarnerulernissatsinnut akissaqalernissatsinnik qulakkeerinnittussat. Siunnerfiliisumik oqallinnissat Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap aammalu Assartuussinermut Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaannik taariikkannik aallaaveqassapput. Nassuiaatit taakku Ataatsimiititaliap Isumalioqatigiissitallu isumaliutissiissutaannik malitseqartitsinerupput.

Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa inassuteqaaterpaalussuarnik imaqarpoq pissakitsut inuuniarnikkut atugarisaannik malunnartumik pitsanngorsaataasussanik siunertaqartunik. Aammalu inuiaqatigiit imminut napatittumik ineriartornissaannik qulakkeerinneqataasussanik.

Tamatumani pineqarput pingaartumik akileraartarnermut, ineqarnermut aamma inunnik isumaginninnermut politikkit iluarsartuuteqqinneqarnissaannut siunnersuutit imartuut, taamatutaaq pingaartumik meeqqanut inuusuttunullu periusissiat tungaasigut suliniutigineqartussatut nutaatut inassuteqaateqartoqarpoq, kiisalu ilinniartitaanermut tunngasunik. Inassuteqaatit ilarpaalussui kommunit oqartussaaffigisaannut tunngassuteqartuupput. Taamaattumik imunga atasinnaasunik aaqqiissuteqartoqarnissaa qulakkeerniarlugu kommuninik suleqateqarnerput nukittorsassavarput.

Sulinermi isertitanik appasinnerusumik akileraarusiisalernissaq, aningaasaatinik iluanaarutininik akileraarusiisalernissaq, aammalu sulinertaqanngitsumik isertitanik akileraarusiisalernissaq innersuussutininut ilaapput. Aammattaaq Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap innersuussutigaa kommunit akileraarusiinermut pisinnaatitaaffiat atorunnaarsinneqassasoq, tamatumunngalu taarsiullugu akileraarut nuna tamakkerlugu atuuttoq aalajangiutissagipput.

Taamatutaaq Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaa pillugu nassuiaat innersuussuterpaalunnik imaqarpoq ataatsimut katikkaanni nunatta attaveqarnikkut

aaqqissuussaananik siunissaq ungasissoq isigalugu ataatsimut isigalugu aaqqiinissamik qulakkeerinnittussanik.

Nunatsinni isorartuumi unammillernartumillu silap allanngorarneqartumi tamatta nalunngilarput nunatta angalaniarnikkut ataqatigiissinniarnera qanoq pingaaruteqartigisoq. Nunatta piorsagaanerani periarfissanik annertusaanermi attaveqarneq aamma qitiusumik pingaaruteqarpoq, tamannalu pillugu maani inimi oqallinnissaq Naalakkersuisunit qilanaaraarput.

Isumaliutissiissutit taakku eqqaasakka sukumiisumik suliarujussuupput, iluatinnaataasalu pingaarnerusut ilagaat siunissamut ungasissumut isigaluni suliaammata. Taamaasilluta siunissami inuiaqatigiit qanoq ittut pilersinniarnerat pillugu naalakkersuinikkut oqallittarumaarnissatsinni ilisimasassanik paasisanillu nutaanik tunngaveqarluartunik najoqqutassarsisinneqarpugut.

Isumaliutissiissutini taakkunani eqqaasanni marlunni inassuteqaatigineqartut annertupput imatullu siunissamut alakkaamatigaat Inatsisartuni siamasissumik isumaqatigiilernissaq pingaaruteqarluni. Naalakkersuisut tamanna angussallugu annertuumik piumassuseqarpugut, siunertalli pingaarnerit aalajangiusimaneqarnissaat aallaaviussasoq aalajangiusimavarput.

Siunissaq isigalugu taamatut qinikkat periaaseqassasugut kajumissaarutigaa, tamatumuuna oqallinnerit aallaavigisinnaasaannik ilisimasassanik ataatsimoorussanik aallaqqaataaniit peqalerluta. Ilutigisaanillu aamma pingaaruteqarpoq isumaliutissiissutit annertuut, minnerunngitsumillu nunap immikkoortuinik ineriartortitsineq aalisarnerlu pillugu inatsit nutaaq pitarlugit ataatsimoortumik peqatigiinnissarput qulakkiissallugu.

Ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut

Namminersorlutik Oqartussat tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit aktieselskabiinut piginnittussaananermut tunngasunut aamma ineriartorneq pillugu nassuiaammik saqqummiussinissatsinnut qilanaarpugut. Taamaattumik pingaaruteqarpoq ingerlatseqatigiiffiit ineriartortinneqarnissaannut tunaartarisassanik nutaanik Inatsisartut isummersoqataanissaat. Minnerunngitsumillu neriuutigaa piginnittussaaneq pillugu isuma isummersorluarfigineqassasoq.

Ingerlatseqatigiiffiit sinneqartoorutaat Nunatta Karsianut iluaqutaassapput inuiaqatigiit atugarissaarnerulernissaannik aamma aqutissiuussissammata, taakkumi ingerlalluarnerat nunatta aamma ingerlalluarnulernissaanut ilapittuutaalluassammat.

Pisortat ingerlataasa taamatut ataatsikkut angusaqarluarnerat qaqutigoortuummat tamakkunani sulisut pisortallu ingerlatsilluarnernannik aqutsilluarnernannillu qujassuteqarfigerusuppakka.

Kiisalu Naalackersuisuni isumaliutersuutigaarput ingerlatseqatigiiffiit pisortanit pigineqartut uuliasiornerup aatsitassarsiornerullu tungaasigut ilinniagaqarnerup sulisoqarnerullu qaffassarnissaannut qanoq peqatigisinnaanerlutigit.

Nunap immikkoortuinik ineriartortitsineq

Nunap immikkoortuinik ineriartortitsineq pissutsinik qulaajaanerniit nunap immikkoortuini aalajangersimasuni aallarnisaanernut ikaarsaariarfiuvoq. Tamatuma qaavatigut nuna tamakkerlugu suliniutigineqartut nunap immikkoortuinik tamanik iluaqusiisussat aamma aallarnisarneqarput.

Nunatta siunissaanik ilusilersuinissaq pillugu ineriartortitsinermik periusissiorneq annertuumik pingaartipparput. Taamaattumik Naalackersuisuni ilaasortat tamarmik aammalu borgmesterit tamarmik ataqatigiissaarisuupput.

Suliniutit ilaat marluk assersuutitut taakkartulaassavakka Qeqqata Kommuniani aammalu Kommune Kujallermi suliniutit aallartisarneqartut.

Siullertut assersuutigissavara suliniut ”Sisimiuni teknikkikkut misigisassat”. Taanna meeqqat inuusuttullu pinngortitalerinermt teknologiimullu soqutiginninnerulernissaannik siunertaqarpoq suliffeqarfissuaq Danfoss ilaatigut suleqatigalugu ingerlanneqartoq. Atuartitaanermut ilinniartitaanermullu toqqaannartumik iluaqutaaginnarani aammattaaq Issittumi nunatsinnilu inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermi iluaqutaalersussaavoq, soorlu inuussutissarsiutit ineriartorfiusut tungaasigut.

Assersuutit aappaattut taassavara Narsami ukiumoortumik inuussutissalerinermt festivaleqartitsisalermissamik suliniut. Nunani allani misilittakkat malillugit inuussutissalerinermt

festivaleqartitsisarnerit najugarisami nunap pissarititaanik tunisassiornerup, niuernerup, ussassaarinerup aammalu inerisaanerup saqqumilaartumik sulissutigineqartarnerinut iluaqutaasarput.

Uiggiullugu ilisimatitsissutigissavara Naalackersuisuni piareersaatigalugu sulissutigigatsigu inuussutissalerinermut neqilianillu nakkutilliinermut inatsisip maanna Folketingimit oqartussaaffigineqartup tiguneqarnissaata isumaqatiginninniutigineqarnissaa. Nunatsinni tunisassianit pisunut atatillugu inatsiseqarneq akisussaaffittut tigummereerparput. Suliassaqarfili tamakkiisoq tiguneqassappat tamanna aatsaat pisariaqarpoq peqqissaartumik piareersareernikkut.

Suliniutit taakku marluk assersuutit taavakka nunatta isorartoqisup suatungaani atugassarititaasut assigiinnginnerat naapertorlugu qanoq iliortoqarsinnaanera takutinniarlugu. Taamaammat piffissanngorpoq akisussaaffeqarnerup annertunerusup qitiusumit kommuninut, suliffeqarfinnut aammalu innuttaasunut ataasiakkaanut siammarterneqarnissaa.

Nunap immikkoortuinik ineriartortitsinermik suliaqaleruttornitsinni apeqqut sunik tamanik kalluaasoq tikiingitsoorsinnaanngilarput, tassa *inuiaqatigiit-ukua qanoq ittut siunissami pilersinniarivut?*

Nunatsinni najugaqariaaseq pillugu misissuineq siorna saqqummersoq naapertorlugu nunaqarfiit minnerit 100-t ataallugit inoqartut ukiumut 5%-t sinnerlugit inukillieriarput. Pissutsit taamaattut nunatsinni tamarmi atuupput tamatumalu kinguneranik naatsorsuutigisariaqarpoq ullumikkutut ingerlaannartoqassappat ukiuni tulliuuttuni 10-20-ni nunaqarfiit arlallit inuerussinnaasut.

Nunap immikkoortuinik ineriartortitsineq tamatuma pinaveersaartinnissaanut sakkuusaaq, upperaarpummi nunaqarfiit ilaasa inoqarnerulernerannik tamanna sunniuteqarumaartoq. Tamatumani eqqarsaatigaagut nunaqarfiit inuussutissarsiutinik nutaanik inerisaanissamut periarfissaqarnerusut, inuussutissarsiutit nalunngeriikkavut kisiisa eqqarsaatiginagit.

Nunap immikkoortuinik ineriartortitsiniarnermi kommunillu nakooqutigaarput siamasissumik sulinermik periarfissiigatta, aammalu nunarput tamaat ataatsimut isiginiaratsigu, isumagali malillugu suli angusarissaarnerusinnaavugut allakkajaanik isumassarsiortarneq

atornerulerualuartsigu, soorlu inuuniutaasinnaasunik allanit ingerlanneqanngitsunik piorsaanernut ujartuinerunertigut.

Suliffissaaleqinerup immikkut qanoq iliuseqarfigineqarnera

Nalitsinnimi ajornartorsiutit annersaasa ilaattut taaneqartariaqarpoq suliffissaaleqineq, pingaartumik meeqqat atuarfiannit qaffasinnerusumik ilinniarsimanatik suliffissaalequarnissamut aarlerinartorsiortut eqqarsaatigalugit.

Ajornartorsiutip tamatuma tunuaniippoq meeqqat atuarfiannit naammassisut affangajaasa ilinniagaqarnermik aallartitsisannginnerat.

Aningaasaqarniarnikkut atugassarititaasut killiliussallu uniffigiinnarnagit oqareernittut Naalakkersuisuni piumassuseqarpugut nunatsinni suliffissaaleqisorpassuit imminut napatilernissaannut ikorfartussallugit, pingaartumik illoqarfinni minnerusuni nunaqarfinnilu suliffissaaleqisut eqqarsaatigalugit.

Qaammatini makkunani suliffissaaleqisut pikkorissartinneqarlutillu piukkunnarsarneqarput, kiisalu suliniutinik allanik aallartitsivugut suliffissaaleqisut inuiaqatigiinni piorsaaqataanissaannik allatulli periarfissikkumallugit. Suliniutitta immikkoortut ilangaatsiaat aatsitassarsiornerup inuussutissarsiutillu allat ineriartorfiusut tungaasigut suliffeqalernissamut matuersaataassapput.

Tamatuma saniatigut inuit aalaakkaasumik akissarsiornerissaminnut atugarisassaasat pitsaanerusut pilersinniarlugit suliniutivut assigiinngitsut tapertariissillugit ingerlappavut, ilaatigut nuna tamakkerlugu inissianik nutaanik ullutsinnut naleqquttunik sanaartortitsinerit aserfallatsaaliuinerillu ingerlallugit.

Suliffeqarnermi pissutsit eqqarsaatigalugit siunissaq ungasinnerusooq isigalugu maleruagassat aammattaaq nalilersoqqinniarpagut.

Tamattami soqutigisaraarput nunatsinni inuit kikkut tamarmik sulisinnaasut aalaakkaasumik suliffissaqartilernissaat, aappaatigulli inuiaqatigiit nutaaliaasut naleqqussarfigalugit atorfiit suliffiillu malersorlugit nuttarnerunissaq saneqqukkuminaalluni.

Tassunga atatillugu nalunaarutigisinnaavara suliaasaqarfiup nunani allamiunut tunngasup maanna Folketingimit akisussaaffigineqartup tiguneqarnissaa pillugu isumaqatiginninniarnit inaarsarniarneqarnissaat naammassiniagassat angisuut tullinnguuttut ilaattut aalajangiusimagatsigu.

Aalisarneq

Aalisarnermut tunngatillugu oqaatigissavara aalisarnerup imminut napatilernissaanik siunertaqarnerput aalajangiisuusumik killiffeqarmat. Uninngaannarata ingerlaqqittariaqalerpugut.

Piginnittuunermut tunngasut, kiisalu pisassiissutit qaffasinnerpaaffissaannik killiliinerup allangortinnissaat pillugu aalisarneq pillugu inatsisip allangortinnissaanut siunnersuummik Naalakkersuisut saqqummiussereerput. Tamatumani siunertaarput sinerissap qanittuani aalisariutit pisariaqartumik nutarternissaannut ajornannginnerusumik aningaasaliisoqarsinnaanissaa periarfissinniaratsigu.

Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut kissaatigivarput qaleralinniarnermi aalisarnermi aalisartunut pisassiissutaasartut niuffatigineqarsinnaalernissaannut periuseq atulissallugu, soorlu tamanna ullumikkut raajarniarnermi nalunngeriikkatsit atuuqqoq. Taamatut aqutsinermik aaqquissuussinermik eqqussinerup, ilaatigut aalisariuteqassutsimut allangortitsisoqaannarani, aamma ilaatigut siunissami aalisartunut iluanaaruteqarsinnaanerup annertusarneqarnissaa kingunerissavaa.

Ukioq manna EU-mut aalisarnikkut isumaqatigiissutissaq nutaaq piareersarlugu suliaralugu aallartereerpoq. EU-mut isumaqatigiissut maanna atuuqqoq 31. december 2012 atorunnaassaaq. Anguniakkatut pingaarnertut peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut pillugu piffissap ingerlanerani isumaqatiginninniutigeqqinneqassaaq, taassumalu sivisussusissaa aamma aningaasatigut annertussusissaa apeqqutaalluni tamatuma kingornatigut aalisarnermi peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut aamma protokoli naleqqersuunneqassapput, taamaasillugit suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummut atasunngorlugit aaqqinneqaqqullugit.

Atuartitaaneq ilinniartitaanerlu

Nunatsinni meeqqat inuusuttullu salliutinneqarnissaat Inatsisartuni Naalackersuisunilu isumaqatigiissutigalugu suliniutigaarput. Soorlu imaq ulinnermit kivinneqartartoq taamatutaaq inuiaqatigiit nutaat pilersikkumallugit atuartitaaneq ilinniartitaanerlu kivitsisuusussatut isigaavut.

Meeqqat atuarfiannut tunngatillugu Naalackersuisuni isumaqarpugut tulleriarinermi meeqqat atuarfiata pingaartinneqarnerata ersarissinera nuannaarutissaasoq. Kommunit pitsanngorsaansamut piumassuseqarnerat aamma nuannaarutissaavoq.

Taamaattoq pisortanit aningaasartuutigineqartartut pissarsianut naleqqiullugit atorluarneqarnerusinnaanerata suli misissugassaqqissuuvoq. Nunanut allanut naleqqiulluta aningaasarpassuarnik atuisarpugut, taamaammata atuartitaanikkut ilinniartitaanikkullu qaffassaanitsinni suli naammassisassaqaqaagut.

Tamatamani suliassatut pingaaruteqarpoq ilinniartitaanermut pilersaarutip anguniagaanik, ilaatigut erseqqarluttunik, nalilersueqqinnissaq. Ilinniartitaanermut pilersaarutip sivikinnerpaamik ukiut tallimat qaangiukkaangata naliliiffigineqartarnissaa sulissutigerusupparput. Tamatuma saniatigut skolehjemmit kollegiallu nutaat sanaartorneqarnissaat nukingernarsiartuinnarpoq, tamakkualu ilaasa aserfallatsaaliorneqarnissaat pisariaqarlunnarluni. Tamakkunuuna atugassarititaasut pitsaanerulersinneqarpata neriuutigaarput meerartavut inuusuttortavullu amerlanerusut, pingaartumik nukappiaqqat nukappissallu, ilinniagaqarnissamut suli kajuminnerulerumaartut.

Aammattaaq taamaaqataanik pitsaasumik sunniuteqartussaassapput inuit amerlanerusut suliffeqarnermikkut akissarsiorfeqalernissaat, ullutsinnut naleqquttunik inissaqartitaanissaat allatigullu inuiaqatigiit ingerlaasiannut ilapittuutaanissamut nukissaqarnerulernissaat. Taamaammata "Atuarfitsialak" suli inerisarneqartariaqarpoq sulinerup silarsuaanut – inuiaqatigiit kalaallit piviusumik silarsuaannut allanngorartuarmut, minnerunngitsumik teknikkikkut ineriartornermut unamminartumut pitsaanerusequmik nallersuussinnaaleqqulluta.

Attaveqaatit atortulersuutillu

Attaveqarneq nunallu immikkoortuinik ineriartortitsineq imminnut ataqatigiipput – ataatsimut isigisariaapput.

Siusinnerusukkut oqareernittut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaa ataatsimiinnerup ingerlanerani Naalakkersuisunit nassuiaatigisussaavarput.

Piffissanngorpoq nunatsinni mittarfissuaqarnikkut pissutsit atuuttut inuussutissarsiutitigut inerisaanermi kigaalaqutaanerat erseqqissumik oqaatigissallugu.

Tassami nunatsinni mittarfiit pingaarnerusut tamarmik sorsunnersuup aappaata nalaani USA-p sakkutooqarnikkut soqutigisai aallaavigalugit pilersitaapput Nillertumillu Sorsunnermik taaneqartartup qaangiunneragut USA-mit atorfissaarunneqarlutik. Taamaakkaluartoq Kangerlussuarmi, Narsarsuarmi, Pituffimmi Kulusummilu mittarfiit sungiusimaannarlugit suli atorpagut.

Inuussutissarsiutit ineriartorfusut, pingaartumik uuliasiorneq aatsitassarsiornerlu eqqarsaatigalugit, ukiut tallimat-qulit tulliuuttut ingerlaneranni aallartissappata inuiaqatigiit assartuussinermik angallanermillu unammillernarfiullutillu annertuumik piumasaqarfusut pilersinneqartussaassapput.

Tamanna eqqutissappat attaveqarnermut atortulersuuteqarnermullu annertuumik aningaasaliisarnissagut naatsorsuutigisariaqassavagut, ilaatigut nammineerluta nunanut allanut aningaasanik taarsigassarsiniartariaqartassalluta ilaatigullu nunat allamiut aningaasaliinissamut soqutiginnittut peqatiseriniartariaqartassallugit. Taamaattumik Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinnissaanni 2012-mi pisussami akiitsugaqarnermut aningaasaliinissamullu periusissiamut ataatsimoortumut siunnersuummik imaqartussamik nassuiaammik saqqummiussissamaarpugut.

Tamatumani eqqarsaatigaagut umiarsualivinnik sanaartortitsinerit, umiarsualivinnik allilerinerit aammalu quersuarnik atortulersuutinillu allanik sanaartortitsinerit, aqqusinniornerit, kiisalu ullutsinnut siunissamilu naleqquttunik mittarfiliorerit.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut

Aappaagumut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut pillugu inimi maani oqallinnissaq Naalakkersuisuni pisarnitsit qilanaaraarput.

Kissaatigaarput pissutsit piviusut aallaavigalugit illuatungaaticullu naalackersuinikkut siunnerfiit erseqqissut oqimaaqatigiissillugit oqallittoqassasoq.

Pingaarteqarpoq siunissaq qaninnerusoq ungasinnerusorlu isigalugu oqimaaqatigiissumik aningaasanut inatsiseqarnissamik piunasaqaat attatissallugu. Aningaasanut inatsit oqimaaqatigiissoq, tassa amigartoorfiunanilu sinneqartoorfiunngitsaq, ukiuni aggersuni attanniassallugu unamminiarnareerpoq. Amigartoortaqaattarlutalu ingerlassanngikkutta taamaanneralu siunissaq ungasinnerusoq isiginiarlugu attanniassagutsigu paasisariaqarparput inuiaqatigiittut aaqqissugaanitta allanngortinnissaa pisariaqarmat. Inuuniarnermi naligiinngissuseq millisassagutsigu inuiaqatigiillu imminnut napatinnerusut pilersissagutsigit tamanna avaqqunneqarsinnaanngilaq.

Taamaattumik aappaagumut aningaasanut inatsisissatut siunnersuuterput siunissaq ungasissoq isigalugu naleqqersuutitut isigaarput. Naalackersuisuni isumarput malillugu nunatta aqutissaa tassaavoq ”allannguinerit oqimaaqatigiisut” – allannguinerit ataqatigiisut ingerlaqatigiissullu innuttaasut peqataaffigalugillu ammasumik sunniuteqaqataaffigisassaat.

Pingaartumik meeqqanut inuusuttunullu suliniutit ilinniartitaanerlu pillugit suliniutit aallartinneqareersut ingerlaannarnissaat salliutillugit suliniutigaavut.

Pingaarterutitatta aappaattut sulissutiginiarparput inuussutissarsiutigalugu aalisarnerup iluani aaqqissuussaaniikkut iluarsartuusseqqinnerit sammineqarnerisa ingerlaannarnissaat. Pingajuattut sulissutiginiarparput peqqinnissaqarfiup aaqqissugaanerata nutarsaavigineqarnerata nangittumik ingerlanneqarnissaa.

Tassa pingaartitavut nangippavut annertusarlugillu, massakkullu ingerlariaqqinnitsinni suliffissaaleqisorpassuit, amerlanertigut tassaasut ilinniagaqanngitsut, ikorfartorniartugit pikkorissartitsinernut piukkunnarsarnermullu tunngasut allat immikkut ittumik aningaasaliissuteqarfigaagut. Iluarsartuusseqqinnerit ukiut tullerriaat ikinngitsut atorlugit piviusunngortinniarnissaat allatut ajornartumik naatsorsuutigineqartariaqassaaq. Taamaattumik pingaarteqarpoq aningaasaqarniarnikkut politikatta oqimaaqatigiissumik nanginneqarnissaa

inuiaqatigiinnilu atukkatigut naligiinnerulernissaq qulakkeerniarlugit iliuusissatta sapinngisamik amerlasuunit taperserneqarnissaat.

Aningaasanut inatsisissap isumaqatiginninniutigineqarnissaanut partiit tamaasa aggersarusuppavut. Isumaqatiginninniutiginiissaali kissaataannarnik tunngaveqassanngilaq. Siunnersuutigineqartut suminngaanniit aningaasalersorneqarnissaat ilanngunneqartariaqarpoq. Taamaaliortoqanngippat siunissaq qanittoq ungasinnerusorluunniit isigalugu aningaasaqarniarnitta oqimaaqatigiissinneqarnissaa qulakkeersinnaanngilarput.

Naalakkersueriaaseq

Kommunit akornanni naligiinngittoqarnera Naalakkersuisut tungaannit isumakulunnartoqartipparput.

Ullumikkut kommunit akornanni pitsaanerusumik naligiissaarineq kommunit qulakkeersinnaavaat naligiissaarineq pillugu aaqqissuussineq aqquutigalugu. Ataatsimut tapiissutit 2012-imut isumaqatiginninniutigineqarnerannut atatillugu Naalakkersuisut kommunit kajumissaarpaat kommunit akornanni pitsaanerusumik oqimaaqatigiilernissaq qulakkeerniarlugu tamanna sakkuginiassagaat. Kommunit aamma oqaloqatigerusuppagut kommunit killeqarfii akimorlugit innuttaasut akornanni naligiinnerulernissaq qulakkeerniarlugu kommunit akileraarusiinnermut pisinnaatitaaffiannik atorunnaarsitsinissaminngarnit orniginarnerusunik allanik periarfissaqarnersoq paasiniarlugu.

Naalakkersuisuni maluginiartarparput Qaasuitsup Kommunian angivallaarnerarlugu qinersisartut politikerillu ilaasa tutsiutillattaartarnerat.

Maannalu Inatsisartut ataatsimiinneranni oqaluuserineqartussamik aalajangiiffigisassatut siunnersuuteqartoqarpoq qinersisarnermut inatsit atuuttoq misissoqqissaarneqassasoq. Siunnersuummi pineqartumi tunngavilersuutigineqartut isumarput malillugu paasinarluarput.

Uagut Naalakkersuisuni kissaatigaarput sunniuteqarluarnerusumik pisariinnerusumillu pisortat ingerlatsilernissaat aamma sumiiffigisami kikkut tamat oqartussaaqataanerisa nukittorsarneqarnerat imminnut atalersillugit kattunneqassasut.

Tamanna pillugu sumiiffigisami inuit oqartussaaqataanerat pillugu kommuninik KANUKOKA-millu oqaloqatigiinnerit aallartisarparput aappaaguagu kommuninut qinersinissaq sioqqullugu inatsisini aalajangersakkat allannortittariaqarnersut paasiumallugu.

Taamatulli oqaaseqareerlunga erseqqissartariaqarpara arsaq kommuniniimmat. Inatsisip pineqartup atugassarititai sunniutaalu pillugit kommunit salliullutik nalilersuisussaapput, aammalu allannguutissatut siunnersuuteqassagunik taava taamaasiornissamut tunngavilersuutinik nammineq saqqummiussisussaallutik.

Nunanut allanut attaveqarneq

Silap pissusiata pilertortumik allanngoriartornera ilutigalugu nunatta nunarsuarmioqatigiit akornanni kinaassusia nutaaq sanarfileruttorparput. Nunarsuarmioqaterpassuagut allat assigalugit uagutaaq illumut qiviaatigaluta inuiattut naleqartitavut, isummavut ileqquvullu nutaamik nalilersunngitsoorneq saperpagut, ilutigalugulu paasiartulerparput nunat tamat akornanni suleqatigiinnermi akuunissamut qanoq periarfissarissaartigisugut.

Avammut qiviarutta takusinnaavarput naalagaaffiit pissaanilissuit unammiaartut, soorlu USA Kinalu aammalu Rusland EU-lu. Nunat suliffissuaqarnikkut siuarsimasut aamma nunat ineriartortut pingaarnersut Issittup pisuussutaanik atuinissamut soqutiginninnerat alliartorpoq.

Taamatut Issittup pisuussutaasa pilerngunneqarneranni nunatta soqutigisai illersornerujumallugit Naalakkersuisuni nuannaarutigaarput Nunat Avannarlernik, pingaartumik Norge-mik, Sverige-mik aamma Islandimik, attaveqarnigut piffissami qaangiuttumi ilaterlugillu nutarteratsigit.

Nunatummi uuliasiorfiulersinnaasutut aallarterlaatut atorfissaqartipparput nunanit misilittagartuunit siunnersorneqarnissarput.

Maannamut pingaarnertullugit isumaqatigiissusiorfigaavut aatsitassarsiornerup uuliasiornerullu tungaasigut pisortat aqutsineranni misilittakkanik ilisimasanillu paarlaasseqatigiittarnissarput, nakkutilliinermut upalungaarsimanermullu tunngasutigut siuarsaasarnissarput, minnerunngitsumillu suliffinnut isernissamut pikkorissartitsinerit piukkunnarsarnerillu tungaasigut suleqatigiinnissarput.

Taannaannaanngilaq. Assersuutitutaaq taasinnaavara qanittumi Islandimut pisortatigoortumik tikeraarninni Islandip nunanut allanut ministerialu isumaqatigiikkatta Issittumi uuliamik maqisoortoqartillugu upalungaarsimanissaq pillugu isumaqatigiisummik inatsisitigut pituttuisumik peqartoqartariaqartoq. Tamanna Islandi qanimut suleqatigalugu anguniassavarput.

Tassunga atatillugu Naalackersuisoqarfiit allat kajumissaarusuppakka Issittumi suleqatigiinnermut akuuneruniaqqullugit, massakkummi inatsisit inuiannut tamanut tunngasut naapertorlugit inuiattut akuerisaanikuuvugut nunatta siunissaa pillugu nammineq aalajangiisinnaanermut pisinnaatitaaffeqarluta. Inuit naapittarfiini susoqartarfinilu akuunissaq pisussaaffiliivoq.

Taamaattumik piffissami aggersumi kikkut tamaasa qanimut suleqatigilluarsinnaasavut peqatigalugit Issittumi Siunnersuisoqatigiit Issittumi pissutsit pillugit nunarsuarmioqatigiit akornanni sallahsaalluni sunniuteqartarnissaat nukittorsaaqataaffiginiarparput.

Taamaammat Danmarkimi naalackersuisunngortussat isumaqatigiisutitta timitalersornissaa pillugu piaartumik attaveqarfigissavagut. Sutigut tamatigut uagut savalimmiormiullu soqutigisatta toqqissisimanartumik sulissutigineqartarnissaat qulakkiissallugu pingaaruteqarpoq, minnerunngitsumillu tamanna pisariaqarpoq diplomatip iluani aalajangersaanerit pilersarfianni.

Uiggiullugu ilisimatitsissutigissavara iliuusissaq pillugu piffissami qanittumi tamanut ammasumik maani Nuummi saqqummiussissamaarama. Kattuffiit, soqutigisaqatigiiffiit, suliniaqatigiiffiit, peqatigiiffiit, politikerit allallu soqutiginnittut aggersassamaarpagut.

Naggasiut

Ukiap seqernata pukkiligaluarluni qaamanerata qalipaait kissalaartut erseqqissisippai, soorluli aamma uagut isummatsigut pissusitsivullu kissalaarlutalu erseqqissuliornissarput ukialaalernerani piumasarigaa.

Taamaammat nalornisoqarpallaaqqunagu naggataatigut Naalackersuisooqatigiit suliniutaannut pingaartitaannullu tunngatillugu ilaatigut oqalugiaatinni eqqartoriikkannut ataasiakkaanik erseqqissaateqalaarusuppunga.

Naalackersuinikkut patajaatsumik ingerlatsineq siunnerfigisavullu aalajangiusimarussuppagut.

Aningaasarsiornikkut oqimaaqatigiissaarineq siunissamullu eqqanaarsarnej pingaartilluinnarparput.

Aaqqissuussinerit aalajangiussallu siunissamut ungasissumut iseqarluni pisarnissaat attattuinnassavarput.

Meeqqanut suliniutit ingerlanneqartut aalajangiusimanissaat annertusartuarnissaallu aalajangiusimavarput.

Aatsitassarsiornikkut uuliamillu ujarlernermit periusissatut siunniussavut ineriartortinneqartuassapput, aningaasarsiornikkut suliffissaqarnikkullu iluaqutaanerit qaffassarlugit.

Aalisarnerup aaqqissuussaanerata allanngortittariaqarnera saneqqunneqarsinnaanngitsoq piviusunngortissallugu aalajangiusimavarput.

Ilinniartitaanikkut inerisaanermi ilinnialersartut amerliartornerannut naleqqussartariaqarpugut.

Suliffissaqartitsiniarnikkut immikkut iliuuseqartariaqarnej akueralugu suliniutit nangeqqikkusuppavut.

Peqqinnissakkut sullissineq pitsaanerusoq peqqinnissaqarfiup allatut aaqqissuunneratigut anguniagarput naammasserusupparput.

Atornerluinernut akiuiniarneq pitsaaliuinerlu angusaqarfiunerusumik ingerlatissavarput.

Innutaaqatigiulluta suleqatigiinnerusariaqarnerput timitalersorusullugu peqataatitsinerup oqartussaaqataanerullu qaffasinnerulernissaa aqputissiorusupparput.

Tassaapput Naalakkersuisooqatigiit naatsumik oqaatigalugu sulinerminni tunngavigalugillu anguniagaat, tassaappullu aamma maani Inatsisartutigoortumik suleqatigiinnitsinni aallaavissatut neqeroorutigiumasavut.

Inatsisartuni ilaasortat tamarmik sapinngisamik sunniuteqaqataallutik angusaqaqatigiinnissaat Naalackersuisunit kissaatigaarput, tamannalu angorusullugu suleqataassaagut.